TEMA T4.2: INOVACIJE I PREDUZETNIŠTVO

Paper No.T4.2-1
04536

INOVACIJE I PREDUZETNIŠTVO

Tamara Čičovački[1], Mirko Kulić[2], Sanja Škorić[3]
[1, 3] *Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija*
[2]*Univerzitet u Privredna akademija u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija*
[1]tamara.c@pravni-fakultet.info ,[2]mirkokulic@pravni-fakultet.info, [3]sanja@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: *Preduzetništvo predstavlja poslovnu filozofiju koja je usmerena na budućnost, punu poslovnih izazova i poslovnih šansi, a upravo su poslovni izazovi i šanse osnova i ključ tehničko – tehnološkog, ekonomskog i socijalnog rasta i razvoja. Austrijski ekonomista Jozef Shumpeter kaže da je osnovni zadatak preduzetnika kreativna destrukcija, a centralna kategorija preduzetništva – inovacija u najširem smislu. Uspešni preduzetnici, bez obzira na njihove lične motive, kao što su novac, moć, radoznalost ili želja za slavom i priznanjem, nastoje da stvore vrednosti i nova i različita zadovoljstva, da pretvore materijal u resurs, ili da kombinovanjem postojećih resursa dostignu nove i produktivnije konfiguracije, to jeste oblike tih resursa. U tom kontekstu, preduzetnici moraju da nauče da praktikuju tzv. sistematske inovacije. Osnovna razlika između inovacije i preduzetništva sastoji se u tome što inovacija predstavlja uvođenje nečeg novog, što može da se manifestuje kao ideja, proizvod, model ili usluga, dok sa druge strane, stvaranje sjajne ideje za poslovnu priliku predstavlja preduzetništvo. Drugim rečima, preduzetništvo počinje inovacijama. Uslov za stvaranje izvanrednog proizvoda, jakog brenda i izgradnje mreže svojih kupaca, kao i stvaranje kompanije iznad prosečnih, jeste inovativnost kao element od krucijalnog značaja. Inovativnost u poslovnom svetu će učiniti vaš startup konkurentnim, za šta je potrebno mnogo vremena i truda. Generalno posmatrano, sa šireg aspekta, glavna svrha inovacije kroz preduzetništvo ogleda se u poboljšanju života ljudi. Da bi došlo do inovacije, mora postojati kreativnost i drugačiji pogled na iste stvari u odnosu na druge, što će biti od pomoći da se spoji korisnost u jedinstvenu ideju i da se na osnovu nje postave temelji biznisa i profita.*

Ključne reči: Preduzetništvo, Inovacija, Razvoj, Napredak

INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP

Kratak sadržaj: Abstract: *Entrepreneurship is a business philosophy that is focused on the future, full of business challenges and business opportunities, and business challenges and opportunities are the basis and key to technical - technological, economic and social growth and development. Austrian economist Josef Schumpeter says that the basic task of entrepreneurs is creative destruction, and the central category of entrepreneurship - innovation in the broadest sense. Successful entrepreneurs, regardless of their personal motives, such as money, power, curiosity or the desire for fame and recognition, strive to create values and new and different pleasures, to turn material into a resource, or to combine new resources to achieve new and more productive configurations, that is, the forms of these resources. In that context, entrepreneurs must learn to practice the so-called systematic innovation. The main difference between innovation and entrepreneurship is that innovation is the introduction of something new, which can be manifested as an idea, product, model or service, while on the other hand, creating a great idea for a business opportunity is entrepreneurship. In other words, entrepreneurship starts with innovation. The condition for creating an outstanding product, a strong brand and building a network of its customers, as well as creating a company above average, is innovation as an element of crucial importance. Innovation in the business world will make your startup competitive, which takes a lot of time and effort. In general, from a broader point of view, the main purpose of innovation through entrepreneurship is to improve people's lives. In order to innovate, there must be creativity and a different view of the same things compared to others, which will be helpful to merge utility into a single idea and lay the foundations for business and profit.*

Ključne reči: Key Words: Enterpreneurship, Innovation, Progress, Develeopment

1. UVOD

Živimo u veoma dinamičnom okruženju koje svim poslovnim subjektima postavlja značajne izazove. Organizacije nastaju, ostvaruju promene i nestaju sa tržišne scene mnogo dinamičnije nego što smo, pre nekoliko godina, mogli i da zamislimo. Menadžeri su pod permanentnim pritiskom da se, realizujući promene, bore sa pitanjima proizvodnje, tržišta, definisanja odgovarajućih organizacionih formi i sve snažnije konkurencije. Oni stalno rade na koncipiranju i rekoncipiranju ciljeva, strategija i modela organizovanja i razvoja, koji idu u susret promenama i izazovima okruženja. U tom kontekstu sve je više razmišljanja da je preduzetništvo veoma značajna poluga prestrukturiranja ekonomije, njen najkreativniji i najdinamičniji razvojni resurs, a preduzetnici inicijatori i nosioci inovativnih promena [1]. Preduzetništvo obuhvata čitav niz tehnika i veština pomoću kojih se sjajne ideje pretvaraju

u poslovnu priliku i ostvaruje materijalna dobit. Preduzetnici stvaraju posao na osnovu prepoznate mogućnosti i profitabilno ga vode. Uspešno preduzetništvo je uvek manifest marljivosti, posvećenosti i spremnosti da se preuzme rizik. U našem zakonodavstvu pravni položaj preduzetnika uređen je Zakonom o privrednim društvima iz 2011. godine [2], koji u članu 83 propisuje: „ Preduzetnik je poslovno sposobno fizičko lice koje obavlja delatnost u cilju ostvarivanja prihoda i koje je kao takvo registrovano u skladu sa zakonom o registraciji" [3]. Dakle, osnovna svrha preduzetnika jeste ostvarivanje prihoda, to jeste, finansijska dobit. Sa druge strane, inovacija predstavlja specifično, uslovno rečeno oruđe preduzetnika, odnosno sredstvo kojim preduzetnici koriste promenu kao mogućnost za izvršenje različitih proizvodnih ili uslužnih aktivnosti. Inovacija se može posmatrati kao radnja koja kreira resurse, na primer nafta, , kupovina na otplatu, udžbenik, i tako dalje. Međutim, pronalazak ili izum ne mora biti esencijalan za inovacije sa gledišta preduzetništva, niti se inovacija po definiciji smatra izumom. Kompanije postižu svoju konkurentsku prednost prolazeći kroz proces inovacija. Prema Porteru (1990), do inovacija se dolazi u najširem smislu i putem novih tehnologija, kao i uvođenjem novih načina obavljanja poznatih aktivnosti i delatnosti.

2. PREDUZETNIK – MENADŽER - INOVATOR

Preduzetnik se pojavljuje u ulozi menadžera u 19. i 20. veku. U tom kontekstu, menadžer organizuje preduzeće i upravlja njim, u cilju ostvarivanja većeg prihoda od rashoda, odnosno u cilju ostvarenja dobiti. Preduzetnik se javlja u ulozi inovatora u 20. veku. Kao inovator, preduzetnik razvija nešto jedinstveno, kao što je novi proizvod, nova upotreba postojećeg, novi input, nova organizaciona struktura, i slično, pa se tako na preduzetnika u savremenom smislu gleda kao na „pojedinca koji rizikuje u nameri da započne nešto novo". Postoje različita gledišta na preduzetnika, odnosno različiti stav različitih autora i to na sledeći način;

Tabela 1. Ključni doprinosi ekonomskih autora koji su se bavili ulogom preduzetnika

AUTOR	KLJUČNA ULOGA PREUZETNIKA	DODATNA ZAPAŽANJA
Sej	Organizator faktora proizvodnje	Katalizator ekonomskih promena
Kantijon	Organizator faktora proizvodnje	Katalizator ekonomskih promena
Kirzner	Sposobnost da uoči šansu	Ključna sposobnost preduzetnika je spremnost za "kreativnu" akciju
Šumpeter	Inovator	Preduzetnik kao figura "heroja"
Najt	Neko ko preuzima rizik	Profit je nagrada za preuzimanje rizika
Kason	Organizator resursa	Ključni uticaj okruženja
Šekl	Kreativnost	Neizvesnost stvara šanse za ostvarenje profita

Izvor: Deakins, D, Freel, M: Preduzetništvo i male firme, peto izdanje, prevod: Data status, Beograd, 2012, str.: 3.

Na tabeli 1., pojedini autori kao ključne uloge preduzetnika ističu: organizator faktora proizvodnje, sposobnost da uoči šanse, inovator, neko ko preuzima rizik, organizator resursa, kreativnost. Dok se u kontekstu dodatnih zapažanja navode: katalizator ekonomskih promena, spremnost za kreativnu akciju, preduzetnik kao figura "heroja", profit je nagrada za preuzimanje rizika, ključni uticaj okruženja, i neizvesnost stvara šanse za ostvarivanje profita. Može se istaći da se preduzetništvo javlja u mnogim oblastima ljudske delatnosti i podrazumeva raznorodna ponašanja od kojih se mogu izdvojiti: preuzimanje inicijative, praktično korišćenje resursa, i prihvatanje rizika. Na osnovu rečenog može se zaključiti da određenje preduzetništva sadrži tri ključna aspekta: stvaranje nečeg novog i vrednog, preuzimanje raznovrsnih rizika, i očekivanje visokih materijalnih i nematerijalnih nagrada.

3. ZAŠTO SU INOVACIJE VAŽNE ZA USPEŠNO PREDUZETNIŠTVO?

Inovacija se prevashodno odnosi na stvaranje efikasnijih i bržih procesa, proizvoda i ideja. Ako se pođe sa stanovišta biznisa, to može značiti implementaciju novih ideja, unapređenje usluga ili stvaranje dinamičnih proizvoda. Može delovati kao katalizator koji će poboljšati posao i pomoći da se svako individualno prilagodi tržištu. Inovacija može dovesti do promene poslovnog modela. Uspešna inovacija treba da bude deo poslovne strategije svakog preduzetnika. To takođe može dovesti do povećanja verovatnoće da kompanija stvori efikasnije procese, koji mogu rezultirati boljom produktivnošću i performansama. Uopšteno posmatrano, glavna svrha inovacije kroz preduzetništvo

ogleda se u poboljšanju život ljudi. Kada je reč o upravljanju preduzećem, inovacija je ključ za postizanje bilo kakvog napretka. Neprimetna i mala poboljšanja na kraju vode do većih i boljih ideja, koje jednog dana mogu postati i revolucionarne. Uglavnom je sam početak rada najteži deo, jer postoji mnogo načina i aspekata da se pristupi inovacijama. Zbog toga je dobro da se istovremeno radi na razvoju ličnih veština i aspekata povezanih sa poslom. Pravi se razlika između ideje i inovacije, naime, ideja koja je jedinstvena je izum, ali ideja koja je jedinstvena i korisna je inovacija [4]. Da bi došlo do inovacije mora postojati kreativnost i drugačiji pogled na istu stvar u odnosu na druge, što dovodi do spajanja korisnosti u jedinstvenu ideju i na osnovu te ideje do postavljanja temelja biznisa i profita.

4. ZNAČAJ PREDUZETNIŠTVA I INOVACIJA

Preduzetništvo kao vid ljudske aktivnosti postoji već dugo, ali je menjao svoju sadržinu i suštinu. U tom smislu je preduzetništvo prošlo razvojni put od trgovaca-pustolova iz najranijeg perioda, preko izvođača koji upravljaju velikim projektom u srednjem veku, nekoga ko je zaključivao ugovor sa vladom za nabavku određenih proizvoda ili pružanje usluga u 17. veku, zatim, onoga ko koristi novac i menadžment kapitaliste za realizaciju poduhvata u 18. veku, do povezanosti sa ulogom menadžera i inovatora u 20. veku. Veliki broj ekonomskih autora se bavio preduzetništvom i dalo svoj značajan doprinos teorijskom uobličavanju ove značajne teme. Sam proces preduzetništva, kao ljudske aktivnosti je složen i komplikovan postupak rada na novom preduzetničkom poduhvatu, čije faze i komponente trebaju biti sinhronizovane i međusobno usklađene. Preduzetnička aktivnost u privrednom i opšte društvenom životu jedne zajednice ima višestruko značajnu ulogu. Preduzetništvo se javlja u mnogim oblastima ljudske delatnosti i podrazumeva različita ponašanja od kojih se mogu izdvojiti: preuzimanje inicijative, praktično korišćenje resursa, i prihvatanje rizika. Preduzetništvo kao vid ljudske aktivnosti ima višestruki značaj za privredni i društveni razvoj zajednice, zbog čega je primeren trud društvenih zajednica da osmisle mere i aktivnosti kojim bi podstakle preduzetničku aktivnost na svojim teritorijama. Inovacije imaju veliki značaj za preduzeća, a samim tim i društvo u celini, prema tome nalaze se u fokusu interesovanja privrednih subjekata i vlada. Predispozicije za kreativno oblikovanje preduzetničkog poduhvata se prepoznaju kao faktori kreativne destrukcije. Inovacije se mogu klasifikovati prema različitim kriterijumima. Inovacije sa aspekta jedinstvenosti ideje se dele na napredne ili najnovije, koje predstavljaju sasvim nove proizvode i usluge, zatim, tehnološke inovacije koje su razrada naprednih sa aspekta tehnologije i tržišta, i obične inovacije u kontekstu izvesnih tržišnih prilagođavanja postojećih proizvoda. Inovacije sa aspekta potrošača mogu se podeliti na stalne inovacije, koje ne menjaju postojeće potrošačke obrasce, dinamične inovacije, koje zahtevaju nešto veći napor potrošača i promenu ustaljenih potrošačkih obrazaca i diskontinuelne inovacije koje iziskuju uspostavljanje novih potrošačkih obrazaca. Inovacije sa aspekta preduzeća se odnose na stepen tržišnih i/ili tehnoloških noviteta. Razvoj i komercijalizacija inovacija ima poseban značaj za preduzeća i društva u celini. Svoju ulogu u razvoju inovacije prema komercijalizaciji može da ima vlada, korporativno preduzetništvo i nezavisno preduzetništvo.

5. ZAKLJUČAK

Cilj autora bio je da kroz rad ukažu na značaj preduzetništva kao vida ljudske aktivnosti na celokupnu ljudsku zajednicu, a takođe i inovacija, koje su elementarna komponenta, neodvojiva od uspešnog preduzetnika. Na osnovu rečenog, možemo zaključiti da je preduzetništvo specifičan proces preuzimanja poslovne inicijative, tesno povezan sa inoviranjem, dok su same inovacije izvor produktivne prednosti preduzeća i snažan pokretač sveobuhvatnog razvoja.

6. LITERATURA

[1] Zorica Sagić, *Inovacije i preduzetništvo,* Visoko poslovno – tehnička škola strukovnih studija Užice, Užice, 2016.

[2] Slavko Carić, Miroslav Vitez, Marijana Dukić Mijatović, Janko P. Veselinovic, *Privredno pravo*, Univerzitet Privredna akademija Novi Sad, Fakultet za ekonomiju i inžinjerski menadžment, Novi Sad, 2016.

[3] Zakon o privrednim društvima ("Sl. glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 i 109/2021).

[4] Internet stranica: https://project-management-srbija.com/softskills/inovacije-i-preduzetnistvo .

[5] Deakins, D, Freel, M: *Preduzetništvo i male firme, peto izdanje,* prevod: *Data status,* Beograd, 2012.